

1 Dokazno breme

Nizozemsko procesno pravo temelji na načelu, v skladu s katerim mora tisti, ki neko dejstvo zatrjuje, to tudi dokazati. To pomeni, da stranka, ki se opira na dejstva ali pravice, ki jih navaja za pravne namene, nosi dokazno breme v zvezi s temi dejstvi ali pravicami. Vendar se lahko na podlagi posebnega pravnega pravila ali načel razumnosti in pravičnosti dokazno breme naloži tudi drugače.

1.1 Kakšna so pravila o dokaznem bremenu?

Zakonska pravila o dokazovanju iz zakonika o civilnem postopku (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) se uporabljajo v postopku na podlagi sodnega poziva in tudi v postopku na podlagi vloge, razen če to preprečuje narava zadeve. Ta pravila niso obvezna v postopku za izdajo začasne odredbe. Prav tako se ne uporabljajo samodejno v arbitražnih zadevah, vendar se lahko stranke v arbitražnih zadevah dogovorijo za uporabo teh pravil.

Zakonska pravila o dokazovanju so določena v členih od 149 do 207 zakonika o civilnem postopku.

1.2 Ali obstajajo pravila, ki določena dejstva izvemajo iz dokaznega bremena? V katerih primerih? Ali je mogoče predložiti dokaze, da bi dokazali neveljavnost posebne pravne domneve?

Dejstva, ki jih zatrjuje ena od strank in jih nasprotna stranka ne izpodbije (zadostno), mora sodišče obravnavati kot dokazana. Obstaja pa izjema, in sicer v primerih, ko bi to imelo pravne posledice, ki strankam niso prosto na voljo. Sodišče lahko v tem primeru zahteva dokaze.

Dokazati ni treba dejstev ali okoliščin, ki se štejejo za splošno znane, ali splošnih izkustvenih pravil. Te lahko sodišče uporabi ne glede na to, ali se stranke nanje sklicujejo ali ne. „Dejstva ali okoliščine, ki se štejejo za splošno znane,“ pomenijo dejstva ali okoliščine, ki jih vsi običajni ljudje poznajo ali lahko poznajo. „Splošna izkustvena pravila“ pomenijo znanje in izkušnje, ki jih ima vsak član nizozemske družbe. Prav tako ni treba dokazati dejstev, s katerimi se sodišče samo seznanja med postopkom (tako imenovana dejstva iz sodnega postopka).

Včasih je domneva določena z zakonom. Nekatera dejstva ali okoliščine veljajo za tako verjetne, da stranki, ki jih navaja, ni treba zagotoviti (nadaljnjih) dokazov v zvezi z njimi. Sodišče lahko uporabi tudi splošna izkustvena pravila, da izpelje neko domnevo na podlagi nekaterih dejstev, ki se navajajo pred njim. V tem primeru lahko nasprotna stranka to domnevo izpodbija. Veljajo tudi nekateri posebni primeri. Na primer, po zakonu o cestnem prometu mora motorist, ki povozi kolesarja ali pešca, plačati odškodnino za poškodbo, razen če se dokaže, da je bila nesreča posledica višje sile. Drug tak primer je, ko delavec zahteva odškodnino za poškodbo pri delu. V tem primeru mora delodajalec delavcu izplačati odškodnino za tako poškodbo, razen če se dokaže, da mu ni mogoče očitati pomanjkanja potrebne skrbnosti ali da se je delavec namerno poškodoval ali je zavestno ravnal nepremišljeno.

1.3 Do kakšne mere mora biti sodišče prepričano o dejstvu, da na njem utemelji svojo sodbo?

Sodišče lahko prosto presoja dokaze, če ni z zakonom določeno drugače. Ta izjema zadeva pravila o dokončni dokazni vrednosti dokazov. V primeru dokončnih dokazov je sodišče dolžno sprejeti nekatere vrste dokazov kot resnične ali vsaj priznati njihovo vrednost. Vendar jih je tudi v tem primeru mogoče izpodbijati.

Sodišča lahko svoje odločitve oprejo samo na dejstva, pri katerih se ustrezno upoštevajo pravila o dokazovanju.

2 Pridobivanje dokazov

2.1 Ali je za pridobivanje dokazov vedno potreben predlog stranke ali lahko sodnik v nekaterih primerih dokaze pridobi na lastno pobudo?

V nekaterih primerih (pregled računovodskih izkazov, izpovedba priče) sodišče na zahtevo ene od strank dolžnost predložitve dokazov naloži drugi stranki. Sodišče lahko to stori tudi na lastno pobudo, tj. po svoji presoji.

Prav tako lahko sodišče na zahtevo ene od strank ali na lastno pobudo odredi predložitev izvedenskega poročila oziroma obisk ali preiskavo prostorov. Izvedenca imenuje sodišče, pri čemer izvedenec poroča sodišču, prostore pa obišče sodišče. Dolžnost strank je, da pomagajo pri izvedenskih poročilih. Stranke imajo pravico izraziti mnenje in vložiti zahteve tako v primeru izvedenskega poročila kot pri obisku prostorov.

2.2 Kateri so nadaljnji koraki, če je predlogu stranke za pridobitev dokazov ugodeno?

Stranka, ki ji sodišče dovoli predložitev dokazov ali ki nosi dokazno breme, mora predložiti dokaze o zatrjevanih dejstvih in/ali okoliščinah. Nasprotna stranka lahko vedno predloži nasprotno dokaze, razen če v skladu z zakonom to ni mogoče.

2.3 V katerih primerih lahko sodišče zavrne predlog stranke za pridobitev dokazov?

Sodišče ne sprejme dokazov, če ti niso pomembni za zadevo, če niso dovolj podrobni (so preveč nejasni), če niso pravočasno predloženi (so prepozni) ali koristni. Neupoštevanje predloženih dokazov zaradi njihovega domnevnega učinka ni dovoljeno.

2.4 Katera dokazna sredstva obstajajo?

Na Nizozemskem velja pravilo prostega dokazovanja, kar pomeni, da je dokaze načeloma dovoljeno zagotoviti v kakršni koli ustrezni obliki, če ni z zakonom določeno drugače. Zakon določa različne vrste dokazov (neizčrpano). To so:

listine in sodne odločbe;
pregled računovodskih izkazov, evidenc in dokumentacije;
izpovedba priče;
uradna ali ustna poročila izvedencev ter
preiskave in obiske prostorov.

2.5 Kateri so načini pridobivanja dokazov od prič in ali se ti razlikujejo od načinov za pridobitev dokazov od izvedencev? Kakšna so pravila v zvezi s predložitvijo pisnih dokazov in izvedenskih poročil/mnenj?

Dokazovanje s pričami mora biti dovoljeno po zakonu in se opravi na zahtevo ene od strank ali pa ga sodišče odredi eni od strank na lastno pobudo. Kot priče lahko nastopijo tudi stranke (glej odgovor na vprašanje 3). V primeru dokazovanja s pričami so stranke tiste, ki pokličejo priče.

Dokazovanje s pričami se opravi v obliki izpovedbe, ki se med zasedanjem sodišča pridobi kot ustna izpovedba. Izjava priče je kot dokaz dopustna samo, če se nanaša na dejstva, s katerimi je priča osebno seznanjena. Stranki, ki za to zaprosi, se dovoli dokazovanje s pričami, če so dejstva, ki naj bi se dokazala, sporna in lahko pomagajo rešiti zadevo.

Izvedenci lahko na zahtevo ene od strank ali na lastno pobudo sodišča predstavijo pisna ali ustna poročila (člen 194 zakonika o civilnem postopku). V primeru pisnega poročila sodišče določi rok za njegovo predložitev. V primeru ustnega poročila izvedenec priča na datum, ki je določen za obravnavo.

2.6 Ali so določena dokazna sredstva močnejša od ostalih?

Razlikuje se med neizpodbitnimi in izpodbitnimi dokazi. V primeru neizpodbitnih dokazov mora sodišče vsebino dokazov sprejeti kot resnično ali tej vrsti dokazov priznati tako dokazno moč, kot jo določa zakon. Nasprotni dokazi se lahko predlagajo tudi v primeru neizpodbitnih dokazov, razen če v skladu z zakonom to ni mogoče. Primeri neizpodbitnih dokazov so verodostojne listine in odločbe kazenskih sodišč. Sodišče lahko prosto določi dokazno vrednost izpodbitnih dokazov.

2.7 Ali so za dokazovanje določenih dejstev obvezni določeni načini dokazovanja?

V nekaterih okoliščinah se listina šteje za popoln dokaz. Včasih je listina tudi bistvena za nastanek določene pravice. Tak primer je lahko predporočna pogodba ali oporoka. Dokaz o obstoju predporočne pogodbe ali oporoke, ki jo je sestavil notar, se zagotovi s predložitvijo notarske listine. Kot dokaz se lahko uporabi tudi kodicil. Kodicil je lastnoročno napisan, datiran in podpisan dokument, v katerem so navedene želje oporočitelja. Te želje se lahko med drugim nanašajo na zapuščino oblačil, nakita ter točno določenih gospodinjinskih predmetov in knjig. Za kodicil se ne zahteva overitev z notarsko listino.

2.8 Ali so priče dolžne pričati po zakonu?

Osnovno načelo je, da ima dolžnost pričati vsak, ki je k temu pozvan po zakonu. Njegova dolžnost je, da pride na obravnavo in po resnici pove, kar se od njega zahteva.

2.9 V katerih primerih lahko priče zavrnejo pričanje?

V nekaterih okoliščinah je lahko priča odvezana dolžnosti pričanja.

Izjemo od dolžnosti pričanja lahko uveljavljajo posamezniki, ki imajo tesne osebne vezi z eno od strank. To so med drugim (nekdanji) zakonci ali (nekdanji) registrirani partnerji stranke, krvni sorodniki stranke ali njeni sorodniki po svaštvu oziroma njihovi zakonci ali registrirani partnerji do vključno drugega kolena – npr. starši, otroci, stari starši, vnuki, bratje in sestre.

Priče lahko uveljavljajo izjemo tudi pri odgovarjanju na določena vprašanja, če bi z odgovorom sebe ali svoje krvne sorodnike ali sorodnike v svaštvu (prednike in potomce) ali sorodnike v stranski vrsti v drugem ali tretjem kolenu oziroma njihove (nekdanje) zakonce ali (nekdanje) registrirane partnerje izpostavile tveganju kazenskega pregona (člen 165(3) zakonika o civilnem postopku).

Obstaja tudi izjema na funkcionalni osnovi. Ta je na voljo osebam, ki morajo na podlagi privilegiranege odnosa zaradi svojega poklica, zaposlitve ali drugega statusa (npr. duhovniki, zdravniki, odvetniki in notarji) spoštovati obveznost tajnosti.

2.10 Ali je lahko oseba, ki zavrne pričanje, kaznovana ali prisiljena, da priča?

Če je bila priča povabljen na sodišče s priporočenim pismom in ne pride na obravnavo, lahko sodišče na zahtevo zadevne stranke določi datum obravnave, na katero je lahko priča povabljen s sodnim pozivom (vročitev po sodnem izvršitelju). Če priča še vedno ne pride na sodišče, lahko sodišče odredi njeno policijsko privedbo. Če priča pride na sodišče, vendar noče dati izjave, lahko zadevna stranka od sodišča zanjo zahteva odreditev pripora zaradi razžalitve sodišča. Stranka, ki to zahteva, mora nato plačati stroške pridržanja v priporu. Sodišče odredi pripor samo, če se mu to zdi upravičeno zaradi ugotavljanja resnice.

2.11 Ali obstajajo določene osebe, od katerih ni dovoljeno pridobiti dokazov?

Dolžnost pričanja ima načeloma vsak, razen tistih, ki so upravičeni do izjeme (glej odgovor na vprašanje 2.9).

2.12 Kakšna je vloga sodnika in strank na zaslišanju priče? Pod kakšnimi pogoji je lahko priča zaslišana prek videokonference ali z drugimi tehničnimi sredstvi?

Priče zasliši in izpraša sodišče. Pričam lahko postavljajo vprašanja tudi stranke in njihovi odvetniki. Sodišče lahko na lastno pobudo ali na zahtevo ene od strank priče sooči med seboj in s strankami. Po končanem pričanju lahko sodišče postavi vprašanja strankam, stranke pa lahko postavijo vprašanja druga drugi.

Nizozemska pravila o dokazovanju ne vsebujejo posebnih določb o videokonferenci. Nizozemsko pravo tega postopka ne izključuje, tako da ni praktičnih težav za izvedbo videokonference. O tem mora odločiti sodišče.

3 Ocenjevanje dokazov

3.1 Ali so sodišču postavljene omejitve pri izdaji sodbe, če stranka dokaza ni pridobila zakonito?

Nezakonite dokaze je mogoče razdeliti na nezakonito pridobljene dokaze in nezakonito uporabljene dokaze. Če so bili dokazi pridobljeni nezakonito, to ne pomeni, da je njihova uporaba vedno nezakonita. Sodišče vedno po lastni presoji odloči, ali je treba nek dokaz šteti za nezakonit ali ne.

3.2 Ali moja izjava šteje kot dokaz v postopku, v katerem nastopam kot stranka?

Stranke so lahko zaslišane kot stranke v zadevi, vendar se v tem primeru njihove izjave ne štejejo kot dokaz v prid stranki, ki je zaslišana kot priča, razen če je namen pričanja razjasniti druge pomanjkljive dokaze (člen 164(2) zakonika o civilnem postopku).

Zadnja posodobitev: 09/02/2022

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvornika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.